



Universiteit
Leiden
The Netherlands

Bestuurskundige Berichten december 1989

Baard, I.; Jorna, F.; Brummans, A.; Hemels, D.; Jong, H. de; Jonge, K. de; ... ; Zandbergen, F.

Citation

Baard, I., Jorna, F., Brummans, A., Hemels, D., Jong, H. de, Jonge, K. de, ... Zandbergen, F. (Eds.). (1989). Bestuurskundige Berichten december 1989. *Bestuurskundige Berichten*, 4(5). Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233257>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233257>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

BESTUURSKUNDIGE BERICHTEN

**JAARGANG 4
DECEMBER**

- 4 LEIDEN-TWENTE
9 KATARCHISME
10 NIEUW BESTUUR
12 DE FORMATIE
13 BUITENLANDSE HANDEL
16 ONDER PROFESSOREN
20 HET LOB
21 BUDAPEST-REIS

4 89

OFFICIEEL ORGAAN VAN DE BESTUURSKUNDIGE INTERFACULTAIRE
VERENIGING LEIDEN

INHOUD

- 3 voorwoord
- 4 Leiden-Twente
- 6 andere optiek
- 7 column Michiel Nicolaas van der Hargh
- 8 EG '92 ten onder?
- 9 katarchisme
- 10 nieuw bestuur
- 11 ouderejaars verenigt u!
- 12 De formatie
- 13 buitenlandse handel
- 14 mag het een staatje meer zijn?
- 15 juridische praktijk
- 16 onder professoren
- 17 stageberichten
- 17 lezing PTT
- 19 van het bestuur
- 19 promotie ov-kaart
- 20 het lob
- 21 Budapest-reis

shoarma paşa
HELAL DÖNER KEBAB
SALONU PETIT RESTAURANT

de beroemde shoarma Specialist
Ook voor Uw Party Service
Nieuwe beestenmarkt 6 2312 CH. Leiden 071 124906

COLOFON

ISSN: 0920-5772

4e jaargang, nummer 4. Een uitgave van de Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden. Verschijnt vier maal per jaar.

Hoofredactie

Irene Baard en Frans Jorna

Redactie

Irene Baard, Angelique Brummans, Daniëlle Hemels, Henk de Jong, Karin de Jonge, Frans Jorna, Ingrid Quarles, Hans Steensma, Joost Voerman en Frithjof Zandbergen

Lay-out

Henk de Jong, Joost Voerman en Richard de Wit

Medewerkers aan dit nummer

Caroline Bäcker, Anne-Hans van der Herberg, Job de Kruiff, Peter de Kruyk, Frits van der Meer, Judy Scheuer en Jouke de Vries

Cover design

Richard de Wit

Advertenties

Irene Baard
telefoon: 071-124829

Redactieraad

Mw. M.L. Gevers-Breusers, Jouke de Vries, Dhr. D. Kaphorst, Irene Baard en Frans Jorna

Redactieadres

B.I.L.(BB)
Vakgroep Bestuurskunde
Wassenaarseweg 52
Postbus 9555
2300 RB Leiden
071-273696

Abonnementen

B.I.L.-leden ontvangen de BB gratis. Voor niet-leden bedraagt de abonnementsprijs Fl. 16,- per jaar. Over te maken op bankrekeningnummer 56.65.22.373 t.n.v."BB" of op giro 9013 van ABN Leiden o.v.v. "BB rek. nr. 56.65.22.373; Abonnement"

Druk

Drukkerij Faculteit der Sociale Wetenschappen

Waar redacteurs op persoonlijke titel hun mening geven, is deze niet noodzakelijkerwijs die van de hele redactie.

VOORWOORD

Een decenium loopt ten einde. De acht maakt plaats voor negen. De tachtiger jaren zullen de geschiedenis ingaan als de tijd van ontspanning, de tijd waarin Gorbatsjov een beslissend stempel op het wereldbeeld wist te drukken. In eigen land zullen vooral terugdenken aan de no-nonsens-cultuur, die in Nederland hoogtijdagen beleefde.

De tachtiger jaren kenmerken zich ook door een afnemende interesse in de politiek en een afnemende actiebereidheid. Liepen aan het begin van de tachtiger jaren de mensen nog warm voor vredesdemonstraties, nu lijken die tijden volledig passé.

Terwijl in China tienduizenden studenten hun leven riskeerden door te demonstreren voor participatie en democratisering waren in Leiden veertig studenten op de been voor hun ideaal: meer geld.

Welvaart en democratie als groener gras voor de O-mensen. Het IJzeren Gordijn wordt langzaam open geschoven. Democratie en participatie zijn weer actueel. Vrije verkiezingen als orgasme na heftige strijd.

In Nederland daarentegen nemen opkomstcijfers de vormen aan van waterstanden bij eb zonder broeikas-effect. Spuit-elf bussen lijken nodig.

Teken van de no-nonsens-cultuur is het ontstaan van de studie bestuurskunde ter vervanging van onder meer sociologie.

In de jaren negentig zullen de bestuurskundigen zich in de praktijk moeten gaan bewijzen. De BB houdt je op de hoogte.

 THE HIFI STUDIO
NUMBER ONE
hifi-apparatuur in elke prijsklasse.

GANGETJE 14 LEIDEN TEL. 071-131512
NOORDEINDE 75 DEN HAAG TEL. 070-560881

LEIDEN-TWENTE

In 1979 startte de studie bestuurskunde in Twente. Vijf jaar later werd ook in Leiden en Rotterdam een volwaardige studie bestuurskunde opgezet, maar die kreeg een andere formule dan de Twentse opleiding. Deze verschillen staan centraal in dit artikel, dat werd gemaakt naar aanleiding van een interview met prof. dr. F.A. van Vught. Hij was tot 1 juli 1989 werkzaam aan beide universiteiten. Nu alleen nog in Twente.

KARIN DE JONGE

Frans van Vught, 39 jaar, heeft Planologie gestudeerd in Utrecht. Daarna heeft hij aan het Massachusetts Institute of Technology (MIT) in Boston/Cambridge gestudeerd, aan de UCLA (Californië) en aan de University of Colorado. Na zijn Amerikaanse tijd werkte hij enkele jaren in Utrecht, waarna hij in Twente werd aangesteld als hoofdwetenschapper voor het vak M en T. In Twente is hij in 1982 als eerste bestuurskundige gepromoveerd. Zijn onderzoek betrof experimentele beleidsplanning. In 1984 werd hij benoemd tot bijzonder hoogleraar in de toekomstkunde in Leiden en hij doceerde het vak daar een dag per week. In 1985 werd hij hoogleraar in Twente. Vanaf die tijd begon hij zich ook bezig te houden met het CSJOB (Centrum voor Studies Hoger Onderwijs Beleid), waar hij al snel directeur van werd. Op dit moment geeft hij niet veel colleges, hoewel hij formeel wel verantwoordelijk is voor bepaalde delen van het onderwijs. Alleen binnen de planningsvariant kan men het vak strategische planning voor non-profit organisaties van hem volgen.

THEORIE EN ONDERZOEK

De staf in Twente bestaat uit 125 medewerkers, waarbinnen verschillende opvattingen zijn ten aanzien van de wetenschaps-ideologie. Van Vught is van mening dat het eerst noodzakelijk is een duidelijk begrippenkader te formuleren en daarna pas onderzoek te doen. Hij noemt zichzelf een Popperiaan, maar benadrukt dat deze opvatting zeker niet bij de meerderheid van de vakgroep leeft. Toch is Leiden iets pragmatischer en zal in plaats van deductief, nomologisch meer beschrijvend en explorerend te werk gaan.

Een stapje verder, prescriptie, moet met alle voorzichtigheid betracht worden. Prescriptie veronderstelt een theorie, die nog niet is weerlegd. Als de aanwijzingen te simpel zijn en verkeerd gaan werken, wordt er met beschuldigende hand naar de studie gewezen. Bij Planning speelt dit probleem al lang en probeert men het risico tegen te gaan door het waarde-relativisme (Brecht), het aangeven van condities die aanwezig moeten zijn voor implementatie en

het schrijven van scenario's.

HET GROOTSTE VERSCHIL

Het verschil dat in alles doorwerkt is dat bestuurskunde in Leiden als een vak wordt gegeven, terwijl in Twente de vier basisdisciplines gescheiden worden gedoceerd. De integratie moet in de hoofden van de studenten tot stand komen. Het kan in de eerste jaren een verbrokkelde indruk geven, maar daarna begint de student wel enige samenhang te zien.

Volgens Van Vught bestaat het vak bestuurskunde in Leiden vooral uit politicologie. In Leiden vindt men dat bestuurskunde meer is dan de optelsom van de vier disciplines, terwijl men in Twente vindt dat je niet door een bril kunt kijken die er niet is.

DE VAKKEN

In Twente wordt wiskunde de eerste twee jaar elk trimester gegeven. Daarnaast spelen ook informatica en statistiek een grote rol. Er ligt dus veel nadruk op deze vakken, omdat hierdoor logisch, deductief redeneren wordt aangeleerd. Ook bij rechten-vakken moet de student zich al de eerste jaren juridische instrumenten eigen maken. Dit wordt geoefend met het oplossen van casussen. Economie is mathematischer, harder dan in Leiden. Bestuurskundigen moeten geen "notazwangers" worden maar moeten kunnen communiceren met specialisten van de vier disciplines en een goede analyse kunnen maken. Van Vught heeft de indruk dat de opleiding zwaarder en technischer is dan in Leiden. Hij vindt niet dat de opleiding in Twente technocratisch is. Het begrip wordt door hem omschreven als het belangrijk vinden van instrumentele rationaliteit en op basis van trucs in prescriptieve zin veranderingen willen doorvoeren, zonder naar de politiek te kijken; een ingenieursmentaliteit. Juist voor de prescriptie bestaat er huiver. Techniek als hulpmiddel is wel toe te juichen. De achtergronden van de universiteiten spelen zeker een rol; Universiteit Twente was voorheen Technische Hogeschool en het westen is een langere traditie van sociale wetenschappen. Maar die kennis is volgens Van Vught naar Twente gehaald in de vorm van personen die elders hun kennis hadden opgedaan.

AFSTUDEREN

In Twente is mede door het langere bestaan van Bestuurskunde en de grotere staf een breder veld van afstudeermogelijkheden:



Interfacultaire Vakgroep Bestuurskunde
Department of Public Administration



Universiteit Twente
universiteit voor technische en
maatschappijwetenschappen

1. beleidsevaluatie en ontwerp
2. planning
3. organisatie en management
4. overheidszorg
5. internationale betrekkingen
6. lokaal bestuur
7. bestuurlijke informatisering
8. bestuurskundig onderzoek
9. bestuurskundige theorie
10. civieltechnische bestuurskunde.

De studenten kunnen winkelen binnen het aanbod. Voor sommigen is dat moeilijk; ze willen een "kant en klaar gekookt potje", maar Van Vught juicht verder differentiering en specialisering toe. In Leiden is dit minder het geval. Twente is niet beter, maar Leiden moet nog volwassen worden.

De stage en het afstuderen zijn in Twente twee verschillende dingen. In Leiden wordt dit samengenomen en vormt het stageverslag tevens de afstudeerscriptie. In Twente zit de stage eerder in het programma; tijdens het derde jaar. Het is vooral bedoeld als leerervaring, het product telt niet zo zwaar. De stage kan ook helpen een bepaalde specialisatie te kiezen. Het afstuderen gebeurt ook vaak buiten de universiteit. De afstudeeropdracht is fundamenteeler, er zit ook een onderzoekscomponent in. Vaak is deze opdracht een opstapje naar een toekomstige baan. Voor de stage staat ongeveer vier maanden, voor het afstuderen zes.

SAMENWERKING

Concurrentie is gezond als het gaat om zo goed mogelijk willen presteren. Wetenschappelijke discussie is normaal. Maar tussen de twee universiteiten zijn teveel extremen gekweekt; het bedreigende, ouderwetse, technocratische Twente tegenover Leiden-Rotterdam dat soft en ongrijpbaar is en machtsspelletjes speelt met het openbaar bestuur. Het zijn twee grote opleidingen en persoonlijke kwesties hebben de verschillen vergroot. Er bestaat nu nog te weinig overleg, er is meer positieve geneigdheden nodig. Hoogleraren zouden meer met elkaar moeten praten en afspraken moeten maken.

DE TOEKOMST

Vooralsnog gaat het goed met de afgestudeerde bestuurskundigen. In Twente zijn per 1/10/89 516 afgestudeerden. Een overzicht van hun werkring is hieronder weergegeven:

Ministeries	17,1%
Provincies	2,9%
Gemeenten	10,3%
Onderwijs/oz	12,0%
Overig ovh	4,1%
Non profit inst.	5,2%
Bedrijfsleven	27,9%
Mil. dienst	8,5%
Diversen	4,3%
Werkzoekend	7,7% (waarvan 2,5% langdurig)

Vooraf juristen en sociologen worden door bestuurskundigen uit de markt gedrukt. Maar dat kan omslaan, misschien worden bestuurskundigen over een aantal jaren door economen weggeconcurrerd. Grote studentenaantallen ziet Van Vught liever niet. Hij denkt dat de instroom wel zal stabiliseren. Een te brede opleiding is in zijn ogen niet goed, er moeten voldoende specialisatiemogelijkheden zijn.

Per 1 januari 1990 start een post-doctorale opleiding in Twente. De keuze bestaat uit korte cursussen van één of enkele dagen, modulen van negen dagen en het tweejarig programma Publiek Management van één dag per week. In Leiden-Rotterdam zal ook een post-doctorale opleiding verzorgd worden in samenwerking met de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur. De opleiding duurt twee jaar (part-time) en bestaat uit onderwijs in modulen, vaardigheidstrainingen en een buitenlands verblijf. De strikt gescheiden aanpak getuigt van verschillende opvattingen en culturen bij de twee universiteiten.

ANDERE OPTIEK

In het kader van de "gemiddelde BB'er spreekt ook een woordje Amerikaanse donut" presenteren wij Judy Scheuer, een Amerikaanse SPEA-studente. Sinds begin september 1989 studeert zij aan de Rijks Universiteit Leiden.

JUDY SCHEUER

I was asked to write a piece for the Bestuurskundige Berichten by Henk de Jong about my views about Public Administration. He said that it would be interesting to have an American exchange student's perspective on studying Public Administration at Gebouw 5. Henk's exact words were "Write something about Public Administration"

My first thought about this assignment was "Public Administration- I deal with it every day. How hard could it be to write something." Upon sitting down to write this, with a wastebasket full of attempts, I discovered that because I was so academically intertwined to Public Administration I couldn't narrow my thoughts down on any aspect.

I could've gone on write about the difficulties I've encountered in reading Policy Analysis for the Real World by Hogwood and Gun, or about the differences between Public Administration education in the Netherlands and the United States, or even about the different teaching styles of my various professors. But I'm not.

Instead of writing about some academic aspect of Public Administration, I decided to give my observations on something that takes place within Gebouw 5 itself- the coffee Break. This break within a class period surprised the entire American contingency represented on my program because this is NOT done in America. Granted, at my school, we have shorter classes which are held more frequently during the week. If for some reason though, my American professors decided to give a coffee break everyone would just leave, and not come back. Thus, they know better than to even attempt it. Personally, I love the coffee break. The break allows for a class period to be broken down to keep everyone's attention peaked but more important, you can get some needed caffeine. I don't just go for the coffee on the break, why stop there? Most of my classes are at 9:00 so I can get a few extra minutes to sleep by not eating breakfast. The break fits in perfect because I have a delayed breakfast then. Another nice aspect of the break is the opportunity to chat informally with your professors. When I'm not eating a mini-meal or talking, I like to look around at my fellow Public Administration students.

Students are the same everywhere. There are outward differences to be sure, for instance Dutch people on the whole, are taller than Americans, but intrinsically students are the same. In a social context, such as on the coffee break, certain patterns are evident. Clumps of people inevitably talk together -one group chatting happily about some party, trying to see and be seen; another progressively dressed group talk in low tones about something progressive; and yet another group talk together about the finer points of the lecture they just heard. To be sure, these are stereotypes but they can be seen whenever a random group of students congregate.

I will really miss the the breaks when I go back to America. I will rank high among the other non-academic things that I've learned during my stay in Leiden. I've learned how to manoeuvre a bike through traffic while carrying a crate of Heineken, and how to cram a semesters worth of work into one week of heavy studying. On a more personal note I've learned that Dutch students love to dress up in costumes for early Halloween parties and love to listen to the Blues Brothers. I've had such a good experience coming to studying in Leiden, and the sum of my total learning has been invaluable. It's still a shame about the coffee break -Maybe I could import the concept and start a new trend on American campuses eveywhere...a coffee break...yeah... what a thought!

NAVRAAG

Bij het doornemen van de inhoud van de vorige Bestuurskundige Berichten schoot mij ineens iets te binnen. Ik weet niet hoe het U vergaat, maar soms voert mijn geheugen me terug naar een bepaalde gebeurtenis uit het verleden.

M.N. VAN DER HARGH

In dit geval mijn middelbare schooltijd. Duidelijker kan ik het hier niet omschrijven. Mijn lezers hoeven overigens niet bang te zijn dat ik al te uitgebreid over mijn jeugd zal vertellen. Zonder al te onvriendelijk over te willen komen: mijn verleden gaat U in het geheel niet aan. De liefhebbers van dit genre kunnen beter aan hun trekken komen bij meer autobiografisch ingestelde personen in deze vakgroep. Nu terug naar mijn verhaal. Voor het vak grieks heb ik inder tijd een tekst moeten lezen van de geschiedschrijver Herodotos van Halikarnassos. Het thema, dat deze historicus aan de orde heeft gesteld, betrof de essentie van menselijk geluk en tevredenheid. In het oud-grieks klinkt dit heel wat minder 'soft' dan in het nederlands, maar dit terzijde. De oude grieken geloofden - en hierin sfonden zij overigens niet alleen-, dat het in hoge mate onverstandig was jezelf te vroeg gelukkig te prijzen. Een al te gelukkig mens kon slechts de afgunst van de goden verwachten. Pas bij iemands overlijden was het veilig een dergelijk oordeel uit te spreken. We leven wellicht tegenwoordig in haastiger tijden. Maar toch, 'prijs de dag niet voordat het avond is', luidt een oud gezegde.

Wat heeft dit bovenstaande van doen met het eerdergenoemde nummer van de BB? Het ligt zeker niet in mijn bedoeling de waarde van de klassieke talen te onderstrepen. Geen verdediging hier van het latijn en grieks. Daarom zal ik evenmin de dreigende introductie van de wet op de voortgezette basisvorming bespreken. Mijn opvattingen over cultuur zijn U bekend. Men heeft het of men heeft het niet. Zo simpel ligt dat. Wat is dan wel het geval? In mijn vorige column zag ik de gebeurtenissen in de vakgroep Bestuurskunde met welgevallen tegemoet. De komst van de nieuwe hoogleraren en de verhuizing naar gebouw 5 werd door mij met vreugde begroet. Die tevredenheid verdween ter plekke toen ik een artikel las van BB redacteur Steensma getiteld 'Bestuurskunde hoort niet thuis aan de universiteit' of iets in die trant. Mensen die al wat langer op deze vakgroep rondlopen weten dat ik mij vreselijk aan de schijn-tegenstelling kunde - wetenschap irriteer. Ik ben niet van plan eerder gedane zetten te herhalen. Voor nadere informatie over mijn opvatting in deze moet U maar mijn eerdere bijdragen in de BB raadplegen. Tussen U en mij gezegd en gezwezen heb ik de ,naar nu blijkt ijdele, hoop gehad dat we met het vertrek van de socioloog Van der Vall naar Rotterdam af waren van dit type borrelpraat. Bij zorgvuldige lezing en navraag bij de auteur zelf is mij overigens sindsdien duidelijk geworden

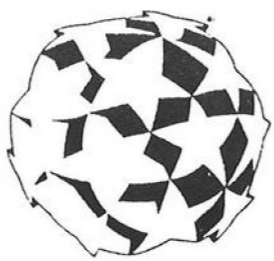
dat dit stuk niet serieus, maar als een satire op de HOOP is bedoeld. Tussen twee haakjes de HOOP is een nota van ex-minister Deetman -met een omvang van ettelijke honderden pagina's tekst- over de toekomst van het hoger onderwijsbestel in Nederland. Dat het artikel van Steensma niet erg geslaagd genoemd kan worden vind ik niet zo bezwaarlijk. Immers niet elke literaire poging kan en behoeft succesvol te zijn. Het meest bedenkelijke komt nu aan de orde.

Ik wil eerlijk bekennen dat ik geen expert ben op het gebied van de papierstroom die de universiteiten van het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen bereikt. Zoals dat een volleerd bestuurskundige betaamt heb ik wel een keur van deskundigen op dit terrein in de vakgroep geraadpleegd. Deze lijst omvat: de onderwijsmanager Roborgh, de studieadviseur mevr. Gevers, de secretaris van de vakgroep De Vries en de rest van het Dagelijks Bestuur, de interuniversitaire studiecoördinator mevr Van de Velde, de coördinator van het 1e jaar werkgroepenonderwijsbestuurskunde van de JBW (WaCo) Dijkstra, de stagecoördinator Waalkens, de leden van de respectievelijke coördinatiecommissies 1e fase onderwijs, 2e fase onderwijs, onderzoek, internationalisering (de rest van de staf). De hoogleraren waren helaas niet te bereiken. Zij waren in het veld bezig de naam van bestuurskunde uit te dragen. Niemand maar dan ook niemand van de bovenstaande ongetwijfeld deskundige personen kon mij definitief uitsluitel geven omtrent het waarheidsgehalte van dit artikel. Men had wel een sterk vermoeden maar geen harde feiten tot hun beschikking. Dit is nu op zijn minst merkwaardig te noemen. Waar blijven we als zelfs de deskundigen het laten afweten? We mogen Steensma wel dankbaar zijn, dat dit falen op dit ogenblik aan het licht is gekomen. Nu betreft het slechts de HOOP. We weten niet hoe en of deze nota ten uitvoer wordt gelegd. Dit is ook niet bijster interessant. We moeten het belang van de universiteit voor de samenleving niet overdrijven. Ik vind daarom deze omissie in de kennis van de staf bedenkelijk maar op zichzelf genomen niet zo verontrustend. Wat wel aan mijn gemoed rust knaagt is het volgende. Bestuurskundigen hebben als wetenschappers (en dit zijn ze in de eerste plaats) tot taak het openbaar bestuur kritisch te volgen. Wat bij de HOOP-nota het geval is kan ook bij andere nog belangrijkere overheidsvoornemens gebeuren. De nieuwe regering heeft ons een enorme stroom nota's en notities over de bestuurlijke en sociale vernieuwing van de samenleving in het vooruitzicht gesteld. Bestaat er niet een kans dat tussen die berg papier zich een plan bevindt met een dubieuze strekking? Wie wijst ons daarop wanneer de wetenschappers slapen? Ik denk dat ik maar blijf waken.



EG '92 TEN ONDER?

OF: "IN OOST REIST DE DEMOCRATIE"



EUROPA 1992

Heeft West-Duitsland meer aandacht voor de DDR dan voor Europa '92? En de Oosteuropese markt, wordt dat een gezamenlijk project of begint ieder voor zich? Eenheid of geen eenheid, dat is hier het probleem!

FRITHJOF ZANDBERGEN

Tot voor kort had "eenwording" alleen betrekking op West-Europa. De zin daarvan ligt vooral daarin, een economische macht te worden tegenover die van Japan en de Verenigde Staten. Men wil hier niet meer tegen elkaar uitgespeeld worden en hoopt gezamenlijk de boot nog te halen om een rol te spelen op de wereldmarkt. Daarvoor moest er een Europese interne markt komen om van daaruit de wereld te veroveren. Dat vereist een afstemming van de onderlinge regelgeving. Hiervoor worden overkoepelende Europese lichamen in het leven geroepen, die de afstemming proberen te realiseren en te coördineren.

IJZEREN GREEP

Oost-Europa daarentegen was in die tijd in een ijzeren greep. Eén die weliswaar aan de oppervlakte begon te roesten, maar niettemin zeer sterk leek. De communistische en socialistische dictaturen spreidden hun macht ten toon ondanks de sterker wordende geluiden van verzet. Laat ik beginnen met de proclamatie van de "Republiek Hongarije" in plaats van de "Volksrepubliek Hongarije". Van de van te voren ingetreden versoepeling van in Hongarije maakten veel DDR-burgers gebruik. Zij verlieten via Hongarije, daarheen was reizen voor hen toegestaan, de DDR om via Oostenrijk West-Duitsland te bereiken. Op het hoogtepunt van deze leegloop bereikten 400 DDR-burgers per uur een Oostenrijks-Duitse grenspost. Overal in het land waren onlusten. De situatie werd onhoudbaar en Honecker, de president, trad af. In de hoek gedreven ging de regering overstap en kondigde een dialoog aan met de hervormingsgezinden, om samen de DDR weer op poten te zetten. Het bewijs van deze goede wil kwam op 9 november 1989 in de vorm van vrij reizen voor iedere DDR-burger.

In Bulgarije werd het oude partijhoofd afgevoerd door een hervormingsgezindere kandidaat. In Tschechoslowakije eist het volk vrijheid en strijdt het voor een nieuwe lente. Heel het Oostblok ondergaat een democratiseringsgolf.

GEVOLGEN

Het Westen beziet dit alles en vraagt zich af of dit wel goed gaat. Hoe zal het Oosten dit allemaal realiseren en wat zijn de gevolgen voor zowel Oost als West? In het Westen vreest men

dat West-Duitsland z'n aandacht volledig op de DDR zal richten. Dat zou dan tot gevolg hebben, dat West-Duitsland afspraken met betrekking tot Europa '92 op de tweede plaats zal zetten; ja, misschien zelfs zal vergeten of halfbakken nakomen. Bovendien vreest men, met de geschiedenis in het achterhoofd, dat er een "Wiedervereinigung" tussen de beide Duitslanden plaats zal vinden.

Wat de aandacht voor Europa '92 betreft hebben zowel Kohl als Genscher in hun toespraak van 10 november 1989 aan de Berlijnse muur benadrukt, dat West-Duitsland zich zal houden aan alle gemaakte afspraken. De BRD wil de DDR niet gaan paternaliseren, maar de DDR wil ook niet overspoeld worden. In de DDR wil men orde op zaken stellen. Het zal zelf wel aankloppen als het hulp nodig heeft. De BRD wil niets liever, aangezien ze zo van een afstand kan helpen zonder dat haar eigen economie ten gronde gaat. Een Duitse eenwording zou een economische chaos van jewelste veroorzaken, door de geweldige achterstand van de DDR-economie. Niet alleen de economie van de DDR, maar die van het hele Oostblok heeft een achterstand. In Oost-Europa zal dus de vraag naar nieuwe technologie toenemen. Dat houdt in dat er voor West-Europa een grote markt bij komt. Niet alleen technologie zal erg gewild zijn, maar ook de producenten in het Westen, die consumptiegoederen produceren, zullen een goede afzetmarkt kunnen vinden in de loop der jaren.

AANBIEDINGSPROGRAMMA

De vraag is nu alleen: "Gaat West-Europa die markt gezamenlijk aan of breekt er een concurrentiestrijd uit tussen de Westeuropese landen?" Wat de technologie betreft, zijn de know-how en de kwaliteit niet evenredig verdeeld over West-Europa. Alleen dat zou al een punt van wrijving kunnen geven. Bij het gezamenlijk opstellen van het aanbiedingsprogramma moet worden bepaald hoeveel ieder van een goed bijdraagt. Moet dan gekeken worden naar dat ieder land van een goed evenveel bijdraagt, of dat degene met kwalitatief het beste product het meeste of alles bijdraagt? Het zou wel eens kunnen dat één van de lidstaten economisch het meest profiteert. Wanneer West-Europa fondsen beschikbaar stelt voor de ontwikkeling van Oost-Europa zou oneigenlijk gebruik kunnen ontstaan. Deze fondsen, die in een speciale bank bijeen gebracht worden, kunnen gebruikt worden om bij een lidstaat te kopen. Het geld dat door alle lidstaten beschikbaar gesteld wordt, wordt dan bij een, of enkele lidstaten besteed. De anderen zullen wel rente ontvangen, maar helemaal de bedoeling is dat toch niet. Het beste lijkt me dus dat er jointventures worden aangegaan,

hetgeen bij de waarschijnlijke omvang van de orders ook noodzakelijk zal zijn. Een andere mogelijkheid is dat op elk product- of vakgebied tussen de lidstaten een verdeling wordt gemaakt wie met Oostbloklanden in zee gaat. Die verdeling kan dan voor autofabrieken anders zijn dan voor textielabrieken. Er zouden op economisch gebied wel eens grote spanningen tussen de Europa '92 lidstaten kunnen ontstaan. Het idee dat Oost-Europa kan meedoen in Europa '92 is nog onmogelijk. De Oostbloklanden zullen eerst op zo'n economisch niveau moeten komen dat ze een volwaardige partner kunnen zijn. Oost geeft de Westeconomie natuurlijk wel een prikkel door veel te gaan afnemen, waardoor ze meebouwt aan een sterk Europa. Een Oost-Europa '92 zullen we

KATARCHISME

Veroordeeld tot en verzet op verkeerd woordgebruik en introductie van oude neologismen steek ik van wal noch kant.

Het verschijnsel dat een continu bezit neemt van een actief gedeelte van mijn hersenen heet daar katarchisme. Wat is het dat ik waarneem? Mensen zijn op zoek naar een duidelijk kader waarin geleefd kan worden. Het kader is ingekleurd door stevige leiding. Zelfstandigheid wordt maar al te graag opgegeven of ingeleverd. Op zoek naar een passieve plaats zonder verantwoordelijkheden, nestelt men zich onder de vleugels van de dominante moeder-vogel.

Mijn stelling is dat men zich hierdoor op den duur in de nesten werkt. Gebrek aan verantwoording bij en door de massa leidt tot een willoos geheel dat ontspooit zodra leiding wegvalt. Het kan toch niet zo zijn dat mensen met een niet geringe hoeveelheid kennis en intelligentie zich alsmaar willen voegen onder leiding, stevige leiding. Voorbeelden zijn te geven.

Met het opzetten van een collectief voor ouderejaars bestuurskunde-studenten bereikte ons teikens weer de vraag hoe dit bestuurd zou gaan worden. Ons antwoord was steevast dat de mensen zelf actief gaan worden en steeds projectsgewijs eigen grenzen trekken, eigen mogelijkheden verkennen en zelf leiding nemen. Ongelovige ogen staren ons aan. "Dit is toch zeker geen schets voor de huidige tijd? Zestiger jaren, dat kan. Maar nu, hier, nee!"

Duidelijker is nog de huidige minister-president. De man gaat zijn derde regeerperiode in. Als een mono-pickup speelt hij de politieke

waarschijnlijk ook niet krijgen. Er is geen noodzaak meer om zich te verenigen door druk of bedreiging en economisch gezien zou de lamme de blinde moeten gaan helpen. Maar wie weet hoe een koe een haas vangt.

Afsluitend worden gezegd, dat ondanks allerlei mogelijke uiteenrijvende krachten de Economische Gemeenschap er een grote taak bij heeft gekregen; het Oosten helpen. Deze taak werd heel spontaan aanvaard. Het is te vergelijken met de BRD en de DDR, je zou zogezeegd kunnen spreken van het streven naar een "Wiedervereinigung" van heel Europa.

plaatjes af. Of de groeven links of rechts aangeven maakt niet uit. Het uiteindelijke geluid komt uit het midden. De kracht, de nadrukkelijke presidentiële houding, het duidelijke boven de rest staan. Het wordt allemaal bewonderd. De krachtige mens geeft duidelijk leiding. Daar houdt men van.

Oorzaken voor dit verschijnsel dat zich als een golfbeweging door de geschiedenis voortplant, zijn mij niet bekend. Misschien zijn er voor de huidige beweging verbanden te leggen met secularisering, verlies van zekerheden of angst daarvoor. Het doet me alles denken aan Belgische landlopers (De Tijd, week 44). Eenmaal opgenomen in een quasi-gevangenisstructuur, wordt door hen vrijheid niet meer op prijs gesteld.

Ben ik dan voor totale chaos, anarchie? Welnee! Hoop is er dat een prikkel gegeven kan worden die velen wekt uit hun passiviteit. Uitbarstingen van creativiteit die de geesten van tijdgenoten weer zelf leren creëren.

*Gij zijt als appels aan een boom
Durf te vallen
Een boom kan uit U ontspruiten
Wellicht
Vruchtendragend
In de tijd na nu.*

Henk de Jong

NIEUW BESTUUR

Op de A.L.V. van 23 oktober jl. is het nieuwe B.I.L. Bestuur geïnstalleerd. Twee BB-redacteurs leggen het nieuwe bestuur vijf stellingen voor.

IRENE BAARD EN
FRANS JORNA

Een nieuw bestuur met een geheel eigen kijk op B.I.L.-zaken. Na de installatie brak dan ook op veel punten van de begroting voor het komend jaar discussie los. Inzet bij de meeste discussies was de voorgestelde contributieverlaging, welke door de A.L.V. werd verworpen. De hierdoor vrijgekomen financiële ruimte werd op een aangepaste begroting ondergebracht bij de post "Leuke dingen".

Deze A.L.V. was voor de BB-redactie aanleiding genoeg om bilateraal overleg met het nieuwe bestuur te plegen.

We legden hen hierbij een vijftal stellingen voor aan de hand waarvan ze hun ideeën voor het komende B.I.L.-(bestuurs)jaar uiteen konden zetten.

I De A.L.V. heeft besloten de Kascommissie uit te breiden naar 4 personen; dit is een teken van wantrouwen.

"Nee, we zijn het hier totaal niet mee eens. De last die op de schouders van de B.I.L.-bestuurders rust is de afgelopen jaren door het groeiend aantal leden hoe langer hoe zwaarder geworden. Denk bijvoorbeeld aan het boekenfonds waarvoor dit jaar om dezelfde reden een stichting in het leven is geroepen.

Daarnaast duidt de uitbreiding op een grotere participatie van de leden en het democratiseringsproces binnen de B.I.L."

II Streven naar continuïteit is te wijten aan gebrek aan inspiratie.

"Zeker niet, we zitten barstensvol ideeën. Wat die continuïteit betreft, het is geen enkel probleem dat we allemaal nieuw zijn. Ten eerste hebben de meesten van ons commissiewerk gedaan; dat geeft ons een hoop ervaring. Bovendien hebben we goede contacten met onze voorgangers, zowel persoonlijk als formeel. Voor en na de A.L.V. is iedereen ingewerkt in zijn functie. De noodzakelijke dingen zijn verteld en we kunnen hen altijd, ook nu nog, om advies vragen."

"Wat is jullie mening, in het kader van de continuïteit, over de instelling van de Commissie van Advies?"

"De Commissie van Advies heeft niet direct betrekking op ons. Deze commissie heeft tot doel het B.I.L.-beleid op langere termijn te stroomlijnen, en zo continuïteit van het beleid te garanderen."



III Een geheel nieuw bestuur zorgt voor een frisse wind.

"Na 5 jaar B.I.L. hoeft een geheel nieuw bestuur geen probleem te zijn; de kinderziektes zijn overwonnen. Nieuwe krachten, nieuwe ideeën. Een oud-bestuurder kan te veel vastzitten aan het voorgaande beleid; wij hebben dat probleem niet."

IV Jullie feitelijk doel is een kwalitatief betere curriculum vitae.

"Ja, het is zeker goed om organisatie-ervaring opgedaan te hebben, maar uiteindelijk gaat het om je competentie. De invulling van je functie is belangrijker dan je titel. Als de inhoud ontbreekt, wordt dat op termijn toch wel duidelijk. We hebben dan ook niet voor niks gezegd: "Stom hè, we vinden het gewoon leuk!"

V Tenslotte: Sinterklaas bestaat.

"Ja natuurlijk, sinds de A.L.V. geloven we er weer in."

"Willen jullie nog wat over het oude bestuur kwijt?"

"Ja, we willen ze hierbij bedanken voor hun inzet en de goede samenwerking."

Wij zijn benieuwd wat er van de ideeën van dit nieuwe enthousiaste bestuur terecht komt en houden ons aanbevolen om te participeren in de invulling van de financiële ruimte.

MUSKETIERS

De vraag hoe het verleden in elkaar gezeten zou hebben, wordt dagelijks beantwoord door wijze vrouwen en mannen die ter beantwoording stapels boeken hebben bestudeerd.

Mooier is het als er feitelijke bewijzen zijn. Tastbare overblijfselen uit een al dan niet glorie-rijk verleden.

Als bestuurskunde-studenten uit de tijd van het statige Rapenburg 59 zijn wij erg verdrietig geworden. Een stel notariële drukten met roestige punaises vieze papiertjes op "ons" naambord. Bestuurskunde duidelijk verleden tijd.

Moeten we niet streven naar herstel van een dergelijke misdaad tegen de o nog zo jonge studie?

De drie musketiers zullen ten strijde trekken. Op stalen rossen met de nodige oorlogswonden zoeken zij naar... **HERSTEL.**

U hoort, ziet en zwijgt (niet meer) van ons.

NIEUW

In de nieuwe jas gehuld kan de BB zich in een gunstig klimaat ook inhoudelijk weer herstellen van een periode van lichte koorts en flauwtes.

Er is een streven naar werving van veel actieve lezers, die niet schromen om de pen te pakken als er zich iets schrijfbaars voordoet.

Reacties op BB-artikelen, bestuurskundige ontwikkelingen of de studie. Het papieren platform ligt voor U. Stap erop!

Echt enthousiast? De volgende deadline is op 30 JANUARI 1990.

Bébé wenst U prettige feestdagen en een voorspoedig 1990.

De redactie.

OUDEREJAARS VERENIGT U!

Op de ALV van 23 oktober 1989 is op verzoek van enkele ouderejaars een commissie van de ALV in het leven geroepen. Deze commissie gaat zich bezighouden met de oprichting van een ouderejaarscollectief.

CAROLINE BACKER

Al tijden lang gonst er onvrede onder de al iets meer ervaren bestuurskundigen over het gebrek aan onderling contact, betrokkenheid en activiteit binnen deze groep, waarin rijkdommen aan ideeën veelal onbenut blijven. Loszwevende plannen vinden geen houvast en dus begint iedereen van louter ellende maar met afstuderen, zonder eigenlijk de leukste kant(en) van de studie(genoten) te ontdekken.

Een collectief van ouderejaars is momenteel in oprichting om aan deze(intellectuele?) verspilling een einde te maken. Dit collectief zal een arena bieden waarbinnen bestuurskundige degens kunnen worden gekruist, ideeën kunnen worden uitgewisseld, allerlei vaardigheden kunnen worden ontdekt, ontplooid en waarbinnen aan alle mogelijke activiteiten vorm gegeven kan worden. Hierbij valt te denken aan bezigheden op terreinen zoals het socratisch filosoferen, zwarte magie(?) en het vormen van een kundig publiek bij onder andere door de B.I.L. georganiseerde symposia. Kortom onbegrensde mogelijkheden.

Een brief is rondgegaan naar alle ouderejaars om wensen, verwachtingen te peilen en om vorm en naam aan dit collectief te geven. Ouderejaars, hier is je kans; doe (er) iets (mee). Activis!

DE FORMATIE

De formatie is voorbij, het regeren kan beginnen. Redacteur Joost Voerman stipt nog enkele opvallende puntjes uit de formatie aan.

JOOST VOERMAN

Nadat het CDA afstand had genomen van ex-coalitiepartner de VVD en D66 "werkendeweg" weggevoerd was, kwam de (in)formatie in een stroomversnelling.

Voor de behoedzame en zakelijke wijze waarop de PvdA te werk ging was opvallend. Zeker in vergelijking met de opstelling van de partij in het verleden.

Tijdens de onderhandelingen voor het kabinet Den Uyl I hanteerde PvdA-onderhandelaar Jaap Burger een even handzame als eenvoudige formule: De PvdA moet alleen gaan regeren als er wat te regeren valt. In Trouw van 7 oktober jl. betitelt politiek commentator Willem Breedveld deze formule als niet al te snugger. "...waar zij een al te zware wissel trok op de veronderstelling dat een formatie een spel is van alles of niets. In een meerpartijen-democratie als de onze is zo'n veronderstelling gewaagd. Bovendien zou een argeloze toeschouwer Burgers adagium als laf kunnen uitleggen. De PvdA is kennelijk een partij die in barre tijden anderen de kastanjes uit het vuur laat halen."

In 1982 trok de PvdA in de verkiezingscampagne ten strijde met on-onderhandelbare strijdpunten, zoals kernwapens en kernenergie.

Anno 1989 zijn de on-onderhandelbare strijdpunten verdwenen en lijkt de Burgeriaanse flinkheid overboord gezet. Voor de behoedzame en no-nonsense houding van de PvdA zijn natuurlijk enkele verklaringen te vinden.

Ten eerste is het voor de PvdA van levensbelang om weer enkele ministers op het pluche plaats te laten nemen om zo het "andere beleid" uit te voeren. Had men de harde Burgeriaanse stijl voortgezet dan was de mogelijkheid niet denkbeeldig geweest dat de partij was verworpen tot een partij (zoals de communistische partij in Italië), die wel groot is maar nooit regeringsverantwoordelijkheid draagt.

Een andere reden wordt aangegeven in een artikel in het NRC van 14 oktober jl. In dat artikel stelt men dat het de partijen in de formatie vooral gaat om de ministersposten. "Want een ministerspost is de sleutel tot het politiek-bureaucratisch complex. Als een politieke partij daar buiten staat, sterft zij langzaam. De PvdA heeft daarom geen keus: ze moet wel gaan regeren. Haar clientèle zou anders weglopen. Er wordt over gezwegen, maar dit is de agenda van de toekomst."

Een ander opvallend punt is de moeite die het CDA had met de personele bezetting van de ministersposten.

Belangrijkste oorzaak is het "bloedgroepenprobleem". In tijden van kandidaatstelling en formatie breken steevast twisten uit tussen voormalige leden van KVP, ARP en CHU over de vraag of de verdeling wel evenredig is.

Velen dachten dat na 10 jaar CDA het bloedgroepen-gedoe wel voorbij zou zijn. In de fractie ligt het echter anders, met name bij de CHU-ers. De CHU was van de drie bloedgroepen de kleinste en slechtst georganiseerde partij. Het veroorzaakte een lichtelijk paranoïde houding jegens de twee grote stromingen.

Als aan het eind van de formatie blijkt dat het lijstje van potentiële ministerskandidaten enkel bestaat uit katholieken (KVP) en Gereformeerden (ARP), slaan de CHU-afgevaardigden alarm.

Lubbers, die weinig op heeft met de bloedgroependiscussie, zorgt voor de oplossing. Na 25 jaar haalt hij CHU-er Andriessen weer terug naar Economische Zaken.

Een oplossing voor de steeds weer opblazende bloedgroependiscussie is er echter niet gevonden. De kans is zelfs groot dat die nooit gevonden zal worden, want met het uitsterven van KVP-ers, ARP-ers en CHU-ers zijn er altijd nog katholieken, gereformeerden en hervormden.

De vraag dringt zich op of er dan ook plaats is voor niet-kerkelijken, want uit onderzoek blijkt dat 12% van de CDA-aanhang niet-kerkelijk is (bron: De Volkskrant van 7 september 1989). En dat is volgens mij op z'n minst één ministerszetel waard. De toekomst zal het leren...

BUITENLANDSE HANDEL

Wat hebben Libregts, Bukman, Menzo en Lubbers met elkaar te maken?

JOB DE KRUIFF

- Het spijt me dat ik het moet zeggen, hoor.
- Wat?
- Ze eisen het gewoon van me.
- Wie?
- De pers enzo, de druk wordt steeds groter.
- Hoezo, wat is er Thijs?
- Je speelt morgen linkerspits.
- Hé?
- Stanley moet een kans hebben.
- Menzo? Die laat elke bal vallen, joh.
- Weet ik, maar er heeft nog nooit een neger in het doel gestaan, hè.
- Nou en?
- Nou we spelen de eerste vier jaar toch zonder publiek. Hoe is het er trouwens mee?
- Prima, alleen nog hoofdpijn soms, maar die wond geneest wel.
- Mooi zo, nou tot morgen dan hè Breuk?
- Wie weet.
- Hé, weet je wat? Je kan je in het buitenland gewoon keeper blijven noemen hoor.
- Wat heb ik daar nou aan als ik de bal niet met m'n handen mag pakken!
- Handel, jongen. Denk eens aan dat boek van je. Die Grieken bijvoorbeeld die trappen overal in. Tot morgen. En denk eraan hè, dat oranje shirt, niet die grijze.

Zo ongeveer moet het met Bukman ook gegaan zijn. "Hij mag zich in het buitenland minister blijven noemen", was steevast de toevoeging bij het bericht dat hij staatssecretaris van Buitenlandse Handel werd.

Het idiote van al het geschuif van de formatie in één zin. Hij mag zich in het buitenland minister blijven noemen. Mooier kun je het niet zeggen.

Toch blijkt deze mededeling een aantal opmerkelijke consequenties te hebben. Bijvoorbeeld: ik mag mij in het buitenland dus géén minister noemen. Nooit zo beseft, eigenlijk. Nooit die neiging gehad ook, trouwens. Andere conclusie: Blijkbaar moet het in het buitenland van enig voordeel zijn als je minister heet. Misschien toch maar 'ns proberen.

Maar het meest tragische van de hele zin is toch wel dat De Vries en Lubbers (en die kunnen het weten) er klaarblijkelijk niet eens vanuit gaan dat "het buitenland" ook maar enigszins zou bijhouden wie er in Nederland werkelijk minister zijn, laat staan wie dat vanwege hun geslacht net niet (met dank aan Akkermans) geworden zijn.

Ik zie het helemaal voor me. De Vries tegen Lubbers: "vertel jij het hem?" "Nec, doe jij maar."

Uiteindelijk gaat De Vries met het angstzweet

op z'n neus naar Bukman toe. "Ja, eh, je weet het misschien al hè? We moeten ook een vrouw in de ploeg hebben, en ehh, de naam zegt het al, hè, Buk-man." (De Vries-humor). "Maar we hebben een mooie troostprijs voor je, je mag je in het buitenland minister blijven noemen. Hoe één zin tragisch, absurd, duidelijk en keihard tegelijk kan zijn.

En wat zullen de gevolgen zijn? Bukman op de Belgische ambassade in Den Haag. "Goedemorgen." "Hé, Pieter, treed binnen, jongen. Hoe gaat het met meneer minister, hahaha."

Bukman vlucht naar het buitenland, op zoek naar zijn oude status. "Hallo, Bukman is de naam, Nederlandse minister van Buitenlandse Handel." "Sorry? Buitenlandse Handel zei je, hebben jullie daar een minister? Echt waar? Wij alleen een ambtenaartje. Die reist wel de halve wereld rond, hoor, maar hij heeft in feite niks te vertellen. Alleen hij mag zich in het buitenland minister noemen. Je kent 'm misschien wel, Sjevardnadze heet 'ie, en hij doet het goed hoor, in het buitenland. Dat is pas buitenlandse handel, jongen. Hahaha."



Jazzcafé *the Duke*
Oude Singel 2
Leiden 071 - 121972

Elke dag live jazz

Impresariaal - Bemiddeling voor orkesten.

APARTE RUIMTE VOOR BORRELS

MAG HET EEN STAATJE MEER ZIJN?

Dit artikel is een beschouwing van de bezwaren tegen een hereniging van Oost- en West-Duitsland. De beschouwer heeft een wat andere kijk op deze kwestie dan de gemiddelde Nederlander. Het stuk zal voor velen verrassend en hopelijk ook verhelderend zijn.

FRITHJOF ZANDBERGEN

"Ik houd zoveel van Duitsland, dat ik er twee van wil hebben." Zo verwoordde De Gaulle de contemporaine angst voor de hereniging van de beide Duitslanden.

Ook nu is deze angst weer actueel. Dat er teruggedacht wordt aan een militaire overheersing is logisch, al lijkt een economische overheersing reëler. De "Uebermenschgedachte" met de bijbehorende afkeer van anderszijnden is voor velen een reëel angstbeeld wat opdoemt bij de gedachte aan hereniging.

Ook de kreten "Befehl ist befehl" en "Ordnung muss sein" zijn geladen. Het zijn de slagzinnen van de oude Pruisen, de grondleggers voor het idee dat Duitsers met hun niets ontziende drill alles onder de voet lopen.

Een voorbeeld van hoezeer dat leeft is dat tijdens een geschiedenis college wordt gezegd dat het maar goed is, dat de muur er is, anders zouden die Pruisen zo hierheen marcheren. Er wordt echter aan een veel dingen voorbij gegaan.

Ten eerste worden nationalisme en het Nationaal-Socialisme danig door elkaar gehaald. Dat twee grote groepen Duitsers, die veertig jaar gedwongen gescheiden zijn geweest nu samenhorheidsgevoelens hebben, is volslagen natuurlijk. Voor de veertig jaar was namelijk nog een gezamenlijke geschiedenis van luttele eeuwen. Buiten beschouwing gelaten dat er over de grens nog familiebanden bestonden. Dat heeft niets te maken met het zich beter voelen dan anderen. Dat heeft te maken met een gevoel van saamhorigheid, gezamenlijke culturele geschiedenis en dan niet alleen die van de afgelopen veertig jaar. Het is hetzelfde gevoel van "anders zijn" als het gevoel dat de Nederlander Nederlander doet zijn, als en geen Fransman. Anders zou ieder die een volkslied zingt Nationaal Socialist zijn.

Bovendien leeft er onder de twee oorlogsgeneraties zo'n "Mea culpa, mea maxima culpa-gevoel" dat de jongere generaties er ziek van worden. De jongere generaties zijn zich natuurlijk wel degelijk bewust dat er iets vreselijks is gebeurd en dat het ook nooit meer moet gebeuren, en ook waarom. Maar wat ze niet beginnen waarom ook zij, die het alleen maar van horen zeggen hebben, er ook op aangekeken worden.

Ten tweede zal, ondanks veel, dikwijls ook opgeklopte geluiden, het met de "Wiedervereinigung" niet zo'n vaart lopen. In de

DDR is de SED in feite nog steeds aan de macht en zal alles proberen om die te houden. De situatie wordt door sommige DDR-burgers als spookachtig genoemd. De gebouwen van de Staatssicherheidsdienst, Stasi, staan zwijgend toe te kijken naar al dat gekrakeel op straat. Wat er gebeurd in die gebouwen, "niemand" weet het. In feite hebben die diensten nog steeds "Staatsgewalt", macht dus. De openbare verkiezingen worden wel beloofd, maar zal Krenz de oppositie wel een kans geven? Er zijn namelijk ook conservatieve geluiden voor een coalitie van de SED met de oppositie. Natuurlijk is het bereikte al heel wat, maar nu moet het echte werk komen.

Er speelt ook mee dat de DDR niet door het westen onder de voet gelopen wil worden, ook niet door West-Duitsland. Eerst wil men zelf orde op zaken stellen om daarna aan samenwerking te beginnen. Dat dat het makkelijkst gaat met West-Duitsland spreekt vanzelf.

Ondanks alles zijn er toch bepaalde culturele verschillen ontstaan tussen de beiden landen. De weggooimentaliteit is in de DDR onbekend, men heeft een andere, vollere, opvatting van vriendschap, het oorspronkelijke landschap is grotendeels bewust bewaard gebleven en de taal is nog net iets anders, iets ouderwets. Men leeft daar toch nog met een soort oorspronkelijkheid, die in West-Duitsland vervaagd is geraakt. Een ander verschil is de positie van de vrouw, zij is veel zelfstandiger en zelfbewuster, ondanks de grondwettelijke ontkennning daarvan.

Al met al zou het kunnen dat met kennis van het westen op de basis van het oosten, nu met name de DDR een compleet nieuwe stijl van samenleving en staatsinrichting kan ontstaan. In de roes van de afgelopen tijd begint dat idee en gevoel langzaam door te dringen tot de DDR-burgers.

Een andere invalshoek is dat de BRD ook niet in één klap met de DDR problemen opgezadeld wil worden. Zelfs de BRD-economie kan de éénwording niet op korte termijn verwerken. Door rust en afstand blijft het proces beheersbaar. Men kan stapsgewijs verplichtingen aangaan.

Daarbij vormt de zwakke Ost-mark een zwaar probleem voor de monetaire éénwording.

Zo speelt er meer mee dan wat de angstigen denken, maar angst verruimde, geloof ik, nog nooit de blik.

JURIDISCHE PRAKTIJK

Bestuurskundigen in spé zijn zo nu en dan op zoek naar de praktische relevantie van de studie. De auteur van dit artikel is derdejaars student en doet de juridische variant met afstudeeraccent politie en justitie.

PETER DE KRUYK

Ook ik wilde eens wat anders met mijn studie doen. Doordat je altijd maar theoretisch met de stof bezig bent, vergeet je nogal eens dat er een praktijk bestaat waar ook jijzelf ooit in terecht zult komen.

Daarom heb ik de stoute schoenen aangetrokken en aan een met mijn ouders bevriende advocaat gevraagd of ik eens meemocht naar de Raad van State, als hij daar rechtszitting heeft. Zodoende stond ik op 14 november op station Leiden te wachten op de trein waarin ik dhr. A. van Driel zou ontmoeten. Tijdens de treinrit Alkmaar (waar het advocatenkantoor gevestigd is) - Leiden had hij de zaak voorbereid. Als eerste vertelde hij mij dat je als goede advocaat eigenlijk een pleitnota moet schrijven, maar dat hij daar vanwege de grote drukte de laatste tijd geen tijd meer voor kan vinden. In de 20 minuten die de reis tussen Leiden en Den Haag duurt, legde hij mij de zaak uit. Van Driel is gespecialiseerd in het vreemdelingenrecht en zodoende was het ook die dag een zaak die daar aan gerelateerd was.

De zaak lag ongeveer als volgt. Een Engelse vrouw is opgegroeid in Nederland. Nadat ze naar Engeland was gegaan is ze inmiddels alweer 6 jaar in Nederland zonder verblijfsvergunning. Sinds ze terug is in Nederland heeft ze de MAVO gedaan, wat gewerkt en is ze inmiddels in verwachting. Haar vriend waarmee ze in ondertrouw is, is een Iraanse vluchteling. Het probleem is dat de Engelse vrouw geen verblijfsvergunning krijgt. Op het moment wacht ze op het besluit van de staatssecretaris. Dit besluit is tot nu toe steeds geweigerd. De Raad van State heeft echter al uitgesproken dat de staatssecretaris dit besluit wel moet nemen. De zaak van 14 november was echter een zaak waarmee Van Driel probeerde om haar op een andere manier een verblijfsvergunning te bezorgen. Door schitterend samenspel van allerlei wetten en verdragen zoals AROB, EVRM, Verdrag van Rome en het Vluchtelingen Verdrag van de VN, probeerde Van Driel haar als levenspartner van haar vriend geaccepteerd te krijgen. Door het gebruik van deze verdragen kan worden aangetoond dat art. 8 AROB hier van gelding was. Van Driel hoopte dat voornamelijk art. 8.1 c als beroepsgrond geaccepteerd werd. In dit geval gold dat het belang van de overheid veel minder zwaar weegt dan het belang van de betrokkenen. Dus het administratief orgaan heeft niet in alle redelijkheid tot de beschikking kunnen komen (art. 8.1 c AROB). Als dit geaccepteerd zou worden, zou er een

nieuw punt in de jurisprudentie van het vreemdelingenrecht ontstaan.

De zaak diende bij de afdeling rechtspraak van de Raad van State. Het is een meervoudige kamer met drie rechters, één voorzitter en twee gewone rechters. De procedure verloopt normaal als volgt. De advocaat van de appelende partij houdt zijn pleidooi, eventueel onderbroken door vragen of commentaar van de rechters. Daarna houden de vertegenwoordig(st)er van het Ministerie van Justitie en eventuele andere partijen hun pleidooi. Hierna is het woord aan de rechters die door middel van vragen de zaak nog verder proberen op te helderen.

Wat er in dit geval gebeurde was erg ongebruikelijk en staatsrechtelijk interessant. Eén van de rechters kwam gelijk met het voorstel om de zaak te sluiten en stelde voor om de Commissie voor Vreemdelingen zaken advies te vragen. Hij vroeg zich ook af waarom het Ministerie van Justitie dit niet al veel eerder had gedaan. Hierna volgde een erg verwarrende discussie over wat er nu precies moest worden afgesproken over de verdere gang van zaken. Deze discussie was voornamelijk zo verwarrend omdat de gang van zaken zo ongewoon was en niemand er eigenlijk goed op voorbereid was. Zowel de rechter als de vertegenwoordiger van het ministerie zaten er af en toe behoorlijk naast. Wat uiteindelijk is afgesproken is dat de zaak, die deze dag diende, gesloten wordt. Onder voorwaarde dat het besluit van de staatssecretaris nu echt spoedig komt. Als dit besluit negatief uitvalt mag de Engelse vrouw niet uitgewezen worden. Er moet dan een advies worden gevraagd bij de eerder genoemde commissie en zal de Raad van State opnieuw worden ingeschakeld. Het aardige was dat het pleidooi van de heer Van Driel als uiteindelijke conclusie ongeveer hetzelfde voorstel inhield.

Al met al was het een erg interessante morgen. In de trein hebben we alles nog een keer doorgenomen. In Leiden stapte ik uit om rustig naar huis te gaan, terwijl Van Driel de eerste klas in dook om de rest van de dag verder voor te bereiden. Hij had nog twee besprekingen in Alkmaar en een strafzaak in Haarlem.

Ik besloot om de studie nog maar wat te rekken.

ONDER PROFESSOREN

Prof.dr. Th.A.J. Toonen is één van de drie nieuwe hoogleraren die per 1 september in Leiden/Rotterdam zijn aangesteld. Een gesprek met de benjamin onder de professoren.

KARIN DE JONGE

Theo Toonen, geboren in 1952, studeerde politicologie in Nijmegen. Als afstudeerrichting koos hij bestuurskunde, dat toen nog onder leiding stond van Hans van den Doel, een bekend public-choice-economist. Na zijn studie cum laude te hebben afgerond, "verweten" veel mensen hem meer een econoom dan een bestuurskundige te zijn. Hij vertrok naar Rotterdam, waar hij werkte onder Rosenthal en Scholten. De studie politicologie werd opgezet en Toonen nam als wetenschappelijk medewerker al snel plaats in het bestuur van de faculteit.

LEERSCHOOL

Tijdens een congres kreeg hij de uitnodiging om naar de Indiana University in Bloomington te komen. In 1984 vertrok hij voor een half jaar naar de USA, juist toen de studie bestuurskunde in Leiden/Rotterdam werd opgezet. "Vooral op het gebied van onderwijs heb ik veel geleerd in Amerika; mijn stijl van college geven is meer gericht op structureren, globaler zaken aan geven, misschien schoolser en meer modulair denken." Gedurende deze periode heeft Toonen tevens de eerste aanzetten gedaan voor de SPEA-uitwisseling, waar hij zich nog steeds mee bezig houdt. "Het was een inspirerende tijd, de eerste ideeën over mijn proefschrift zijn daar ontstaan. Klassiekers als Thorbecke, van Poelje en Buys zijn vanuit een interorganisatorisch netwerkperspectief bijeen gebracht."

In 1987 promoveerde hij op "Denken over binnenlands bestuur, theorieën van de gedecentraliseerde eenheidsstaat bestuurskundig beschouwd". Juni 1988 verscheen een recensie van zijn dissertatie in "Beleid en Maatschappij" met de kop: "de onmacht van bestuurskunde?" Toonen, die het eigenlijk de moeite niet waard vindt hierover te praten, zegt: "Ik had helemaal niet de ambitie om een feitelijk proces te beschrijven; eerst is een goede analyse van de theorie nodig. Bovendien zijn daar ook andere typen empirisch materiaal voor nodig. De recensent, een historicus, legt verder vooral de nadruk op Thorbecke omdat die ook in zijn vakgebied past."

WETENSCHAP?

De vraag of bestuurskunde een wetenschap is beantwoordt Toonen bevestigend. "Het is fout om het -kunde karakter te benadrukken. Dat wordt vooral gedaan omdat er nog onbegrip is.

Men weet nog niet wat het is. Bestuurskunde heeft een eigen geschiedenis, maar het schort aan theoretische boeken waarin dat wordt samengevat."

Hij gaat terug naar de bronnen en zegt dat een bestuurskundige anders naar de klassiekers kijkt dan een jurist of een econoom. Bestuurskunde moet door fasen die elke wetenschap heeft gekend. Door een eigen kijk te ontwikkelen kunnen twijfels worden weggenomen. "Hoofdfiguren en kernthema's" voorzigt in die vraag. Theoretisch droogzwemmen is bovendien nodig om historisch en geografisch te kunnen vergelijken. "Als we de onderwerpen laten liggen, zullen we in ieder geval met twijfels blijven. Door de theoretische analyse kunnen nieuwe ideeën worden opgedaan. Een paspoort-affaire verklaard door een theorie over binnenlands bestuur kan heel belangrijk zijn."

Andere publicaties door hem geschreven zijn:

● "Pluriformiteitsgedachte in het openbaar bestuur", 1982 in samenwerking met Prof.dr. U. Rosenthal. Vanuit pluriformiteit redeneren was toen nieuw. Nu wordt het boek veel aangehaald en slaat het misschien wel iets te ver door.

● "Beleidsimplementatie", 1984. Hier worden twee beleidsterreinen gecombineerd. Enerzijds centralisatie, structureel binnenlands bestuur en anderzijds beleidsevaluatie.

Toonen zit nog vol ideeën. Concrete plannen zijn uitbreiden van het internationale programma en adviseren aan de Raad voor het Binnenlands Bestuur. We zullen wellicht nog veel horen van deze ondernemende hoogleraar.

STAGEBERICHTEN

Deze keer in deze rubriek Stageberichten een interview met Johan Mulder. Hij heeft stage gedaan bij Unilever.

DANIELLE HEMELS

Unilever is een Engels-Nederlandse multinational met zowel een hoofdkantoor in Rotterdam als in Londen. Veel bekende bedrijven zijn van Unilever, zoals Calvé (Delft), Royco (Utrecht), Van den Berg en Jurgens (Rotterdam). Deze bedrijven zijn samengevoegd in de NUB, dit staat voor Nederlandse Unilever Bedrijven.

Waarom nu een stage bij Unilever? Johan heeft voordat hij met Bestuurskunde begon drie jaar levensmiddelentechnologie gedaan in Wageningen, vandaar zijn interesse in dit bedrijf.

Johan wilde de relatie van overheid-bedrijven gaan onderzoeken. Het doel van deze stage was ten eerste inventariseren en ten tweede onderzoek van veranderingen in de warenwet. Wat zijn de consequenties van deregulering en de Harmonisatiewetgeving (i.v.m. 1992) voor het bedrijfsleven in de praktijk? Wat is de reactie van het bedrijfsleven? Aktief of passief, gaan ze lobbyen en hoe doen ze dat?

Uiteindelijk heeft hij drie maanden stage gelopen bij een staffunctioneren van Van den Berg en Jurgens (één van de werkmaatschappijen). Deze functionaris werkte echter voor alle werkmaatschappijen op het gebied van levensmiddelenwetgeving en consumentenrelaties.

Hier heeft Johan onderzocht hoe de levensmiddelenwetgeving werkt en deze complexe vormen van regelgeving meer hanteerbaar gemaakt. Hij heeft een check-list gemaakt voor en geadviseerd aan de afdeling marketing. Dit in verband met veranderende eisen t.a.v. de verpakkingen, de eittiquettering, in de toekomst. Deze eittiquettering moet (i.v.m. 1992) gaan voldoen aan de regelgeving op EG-niveau, de nationale regelgevingt moet hierdoor worden aangepast.

Hij heeft vergaderingen bijgewoond en bezoeken gebracht aan het ministerie van WVC, het hoofdkantoor van Unilever in Rotterdam en het research-laboratorium in Vlaardingen.

"Al met al een heel interessante stage en naar ik hoop, een leuke ervaring die straks ook voor jullie is weggelegd."

LEZING PTT

De eerste B.I.L.-lezing georganiseerd door de nieuwe commissaris lezingen handelde over verzelfstandiging. Was het de NMBPostbank of de PTT?

HENK DE JONGE

Dinsdag 21 november hield de heer P. van Ark, jofel in het pak, voor een select publiek zijn verhaal over de verzelfstandiging van niet de NMBPostbank, maar van de PTT.

Het verhaal startte in het verre verleden met de eerste lokale telefoonverbindingen en de postbezorging. Via een veelheid aan data en aardige wetenswaardigheden kwam de in 1985 gestarte verzelfstandiging van het staatsbedrijf in beeld. Van Ark raakte duidelijk meer in zijn element toen hij wat informeler zijn duidelijk favoriete onderwerp kon aan snijden: het sociaal beleid.

Als recruitment officer -"alles moet tegenwoordig in het engels hè"- schetste Van Ark een aardig beeld van de grootse veranderingen die hebben plaatsgevonden binnen het bedrijf. De cultuur moest volledig veranderen. Voor de verzelfstandiging ontbraken de prikkels om tot goede individuele prestaties te komen. Beloning en promotie waren immers gestandaardiseerd en ontslagen waren slechts zelden mogelijk.

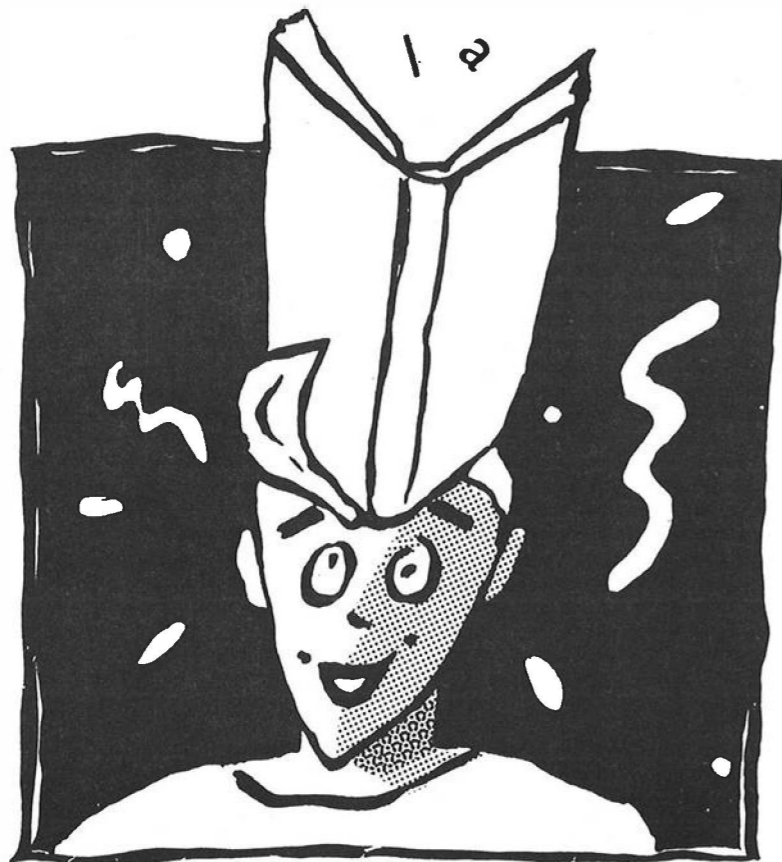
Sinds 1 januari 1989 zijn ambtenaren plots werknemers van een immens groot en commerciële bedrijf geworden. Van Ark legde vooral het accent op de toegenomen mogelijkheden voor mensen met talent. De werknemers die niet mee kunnen komen horen niet meer thuis in de organisatie. Slechts bijna pensioen gerechtigden kunnen amnestie verwachten.

Interessant voor de aanwezige bestuurskundigen was het onderwerp personeelswerwing. Sinds de verzelfstandiging heeft de PTT een centrale werving van academici. Doel hiervan is het werven van topkader voor de toekomst. In 1989 zijn via deze centrale werving 35 academici aangenomen, waarvan vijf bestuurskundigen. In de toekomst worden er grotere aantallen verwacht. Van Ark ziet in bestuurskundigen prima managers voor de PTT van de toekomst.

Sollicitanten, door Van Ark badgasten genoemd, moeten volgens hem voldoen aan de bekende eisen als persoonlijkheid, creativiteit en activiteit.

Al met al een aardige seizoen-opener.

boox for brains



BOOX

Voor studie, beroep en ontwikkeling
Specialist in buitenlandse boeken
Eigen import

VAN HET BESTUUR PROMOTIE OV-KAART

GEACHTE LEDEN,

Op 23 oktober 1989 is er een bestuurswisseling geweest. Voor het eerst in het 5-jarig bestaan van de B.I.L. is er een geheel nieuw bestuur geïnstalleerd. Dit nieuwe bestuur heeft er onzettend veel zin in en wil een hoop activiteiten organiseren in het komende jaar. Dit kan natuurlijk niet zonder de medewerking van de leden. Over het aantal leden mogen we beslist niet klagen, want de vereniging is weer gegroeid, tot een totaal van 650 leden. Maar nieuwe leden zijn van harte welkom!

Een globaal overzicht van de activiteiten die wij voor jullie in petto hebben is het volgende: een aantal lezingen, een symposium, buitenlandse- en binnenlandse excursies, borrels, feesten, mentoraat en evenals het voorgaande jaar wordt ook dit jaar een almanak uitgegeven. Een nieuw element in de B.I.L. is het ouderejaars collectief. Men wil de ouderejaars actiever bij de B.I.L. gaan betrekken. Daarom is door een drietal leden het idee naar voren gebracht om eens per maand een lezing te geven of zelf te houden en hierna met 8 à 10 personen over het onderwerp te discussieren. De opzet van deze activiteit is "intervariant". Een andere mogelijkheid van het collectief is om een kritische evaluatie aan te gaan van de studie bestuurskunde en wellicht hierover overleg te plegen met de vakgroep. En dan nog het volgende: op 22 mei 1990 bestaat de B.I.L. precies 5 jaar. Het bestuur wil deze vijfde dië niet zo maar voorbij laten gaan. Houd daarom deze dag vrij!!!

Namens het bestuur van de B.I.L. wens ik jullie veel succes met de tentamens, prettige kerstdagen en een fantastische jaarwisseling.

Met vriendelijke groet,

Nery Duivenvoorden.
secretaris

B.I.L.-AGENDA

- Iedere eerste donderdag van de maand is er om 17.00 uur een borrel bij Annic's Verjaardag.
- Het B.I.L.-beluur is iedere woensdag van 15.00 tot 16.00 uur.
- De jaarlijkse nieuwjaarsborrel is op 10 januari 1990 om 17.00 uur in de Branderij.
- De boekenverkoop vindt plaats in week 5.
- De eerste buitenlandse excursie is in week 9 naar Geneve.

Hierbij een kritische noot naar aanleiding van de brief die ik vond bij de ingang van gebouw 5.

INGRID QUARLES

Ik citeer: "Met ingang van 13 november 1989 is het niet meer mogelijk om gebruik te maken van het parkeerterrein voor het parkeren van uw auto". Dit houdt dus in, dat studenten die buiten Leiden wonen, en daarmee bedoel ik ver buiten Leiden, gedwongen worden om of met de fiets te komen (hier kom ik later op terug) of met het openbaar vervoer.

Ik begrijp de bezorgdheid van de faculteit om oud-minister Deetman te helpen met het wegwerken van z'n begrotingstekort, maar moet dat meteen resulteren in promotie van de OV-jaarkaart? Afgezien van het feit dat studenten toch al een overvol programma hebben, moeten ze dan ook nog een keer hele tijden gaan reizen met het openbaar vervoer? Daar hebben ze geen tijd voor. In de bus studeren gaat niet zo gemakkelijk in verband met de hobbelige wegen. Studenten gaan nu waarschijnlijk hun auto's parkeren op het AZL-terrein. Ik heb proefondervindelijk vastgesteld dat dat geen probleem is. Nu krijgt het AZL problemen met parkeren. Maar, studenten zijn flexibel dus gaan ze met de fiets. Deze moeten, als we de brief moeten geloven, in de fietsenrekken geplaatst worden en niet meer in de overdekte stalling (deze is voor het personeel). Dus de studenten die toch al hun auto laten staan, kunnen hun fiets niet binnen zetten. Alles moet buiten staan. Nu zou dat geen probleem zijn als er in spitsuren maar genoeg rekken waren. Naar mijn mening zijn deze er niet. Ik vraag me af, waarom studenten die ook hard werken, niet dezelfde rechten mogen hebben.

Ik (en daarmee spreek ik hopelijk ook voor andere studenten) begrijp best dat een overdekte afsluitbare stalling inbraakpreventief is, maar waarom kan niet een gedeelte openblijven voor studenten? Dat hoogeraren en vaste medewerkers hun auto graag meteen willen parkeren begrijp ik ook, maar waarom kan niet een klein gedeelte openblijven voor de studenten die ver weg wonen en overdag toch gewoon studeren en colleges volgen? Op gevaarlijke punten kan toch gewoon een parkeerverbod eventueel met wegsleepregeling gelden?

HET LOB

Bestuurskunde studieverenigingen hebben zich in 1989 landelijk verenigd. Een korte schets van participanten en doelstellingen.

JOOST VOERMAN

Op 16 mei 1989 vond de officiële oprichting van het LOB plaats. De aanzet tot het LOB was echter al enkele jaren daarvoor gegeven door de Leidse Barbara de Beukelaar en Bas van der Worp uit Enschede.

Deze aanzet was voortgekomen uit de behoefte aan een landelijk overlegorgaan voor bestuurskundigen, om zo kennis en ervaringen uit te kunnen wisselen. Tevens zou dit overlegorgaan een oplossing kunnen bieden voor de verdeling van de Landelijke Bestuurskunde Dag (LBD) over de verschillende verenigingen.

Op de eerste vergadering, in Twente, waren alle studieverenigingen voor bestuurskundigen aanwezig, te weten:

- AEQUISO, Leeuwarden (Thorbecke Academie: een HBO opleiding voor overheidsmanagement);
- JURIBES, Tilburg;
- BACI-OLO, Groningen;
- CEDO NULLI, Rotterdam;
- DE MAERETAK, Enschede;
- SIRIUS, Enschede;
- PHOENIX, Nijmegen.

Op deze eerste vergadering werden er afspraken gemaakt over de organisatie van de LBD. Tot op dat moment gold het principe van wie het eerst komt wie het eerst maalt. Er werd besloten om de organisatie van de LBD '90 toe te wijzen aan Twente. Aanvankelijk was het de bedoeling dat het in Leeuwarden plaats zou vinden, zij haakten echter af om dat zij zich niet capabel achtten voor deze klus. Tevens werden Henk de Jong en Bas van der Worp aangesteld om een huishoudelijk reglement te ontwerpen.

Op de vergadering van 16 mei 1989 werden de statuten aangenomen: de officiële constitutie van het LOB is een feit.

Het bestuur zal gaan bestaan uit twee à vier personen van één vereniging en zal per jaar wisselen tussen de deelnemende verenigingen. Momenteel is het bestuur in handen van Henk de Jong en Michel Brender à Brandis (als opvolger van Jenneke Arink). In januari 1990 zullen zij hun bestuursfunctie overdragen aan bestuursleden van een andere vereniging.

Het LOB heeft nog een zeer afwachtende en aftastende houding: "Het is opgericht, het bestaat, maar de verdere invulling moet in de komende tijd komen."

Tot zo'n invulling is het op de laatste vergadering gekomen. Er zal een éénmalig blad worden uitgegeven voor alle studenten Bestuurskunde. Leiden en Rotterdam zullen de acquisitie

voor hun rekening nemen en Tilburg en Nijmegen de redactie. Het blad heeft als doel om het LOB aan de studenten te presenteren en om de studenten kennis te laten maken met de studie Bestuurskunde in andere steden.

De Vereniging voor Bestuurskunde (VB) is erg enthousiast over het initiatief en brengt dit tot uiting door een toezegging van een jaarlijkse subsidie van duizend gulden voor reiskosten. Dat deze vergoeding nodig is blijkt wel uit de grote geografische spreiding van de verenigingen over het land.

De afstand is tevens één van de grootste problemen bij de verder ontwikkeling van het LOB.

Voor de toekomst sluit het LOB het niet uit dat er een vervolg komt op het blad en wil men de student meer inzicht gaan geven in de varianten en keuzevakken aan andere universiteiten.

RECTIFICATIE

In de vorige BB stonden enkele cijfermatige gegevens over de studie bestuurskunde. De oplettende lezer zal inmiddels hebben opgemerkt, dat met betrekking tot het aantal mensen dat de propedeuse heeft gehaald een ernstige afwijking is opgetreden. Vrijdag 27 oktober j.l. hebben 126 studenten hun P ontvangen, waarvan er vier waren die door een HBO-opleiding voor het gehele eerste jaar vrijstelling hadden gekregen. Het werkelijke aantal mensen dat de propedeuse in 1 jaar heeft gehaald is als volgt:

lichting 1987/88	35
lichting 1988/89	87
vrijstelling o.g.v. HBO	4

In procenten uitgedrukt heeft ongeveer 40% van de 215 eerstejaars van het jaar 1988/89 in één jaar het propedeutisch examen behaald. Naar verwachting zal dit percentage oplopen tot 60% in februari/maart en tot 70% na twee jaar.

Volgens mevrouw Gevers is de oorzaak van de foutieve cijfers, die in de vorige BB stonden, de grote omschakeling in de administratie naar een centraal geautomatiseerd systeem.

BUDAPEST-REIS

COMMUNISTISCH IN, DEMOCRATISCH UIT

In de week van 23 oktober bracht een afvaardiging van de vakgroep Bestuurskunde een bezoek aan Budapest en was daar onverwachts getuige van bijzondere staatskundige veranderingen.

ANGELIQUE BRUMMANS EN
INGRID QUARLES

Het is zaterdag 21 oktober. Zesendertig studenten en drie docenten, waarvan twaalf Amerikanen, een Deense en de rest Nederlanders staan op het station te Leiden geduldig op de bus naar Budapest te wachten. Die had helaas pech en kwam drie uur na de afgesproken tijd aanrijden. Dit zou het begin worden van een onvergetelijke reis naar Hongarije. Onvergetelijk door het feit dat wij getuige mochten zijn van 23 oktober. De dag waarop Hongarije van de communistische staatsvorm over ging op een democratische staatsvorm.

GESCHIEDENIS VAN HET VOLK

Hongarije heeft een zeer exact ontstaansjaar. In 896 vielen zeven nomaden-stammen, onder leiding van Arpád, het Hongaarse grondgebied binnen. Deze nomaden hadden de naam Magyaren. Hiervan is de naam Magyar afkomstig, welke voor ons Hongarije betekent.

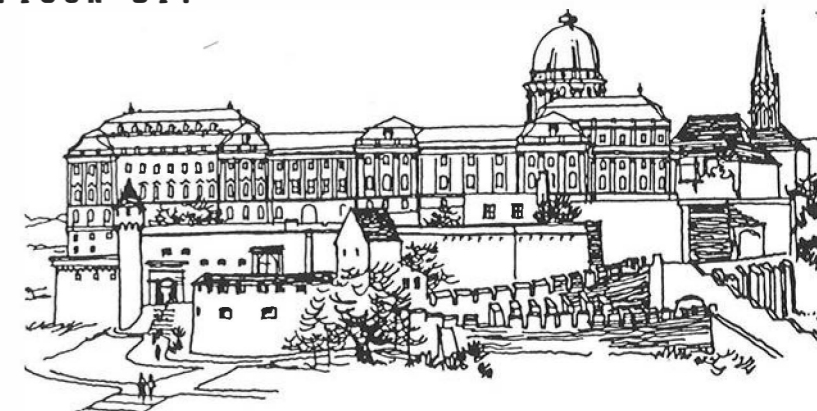
Monarchen van het Huis Arpád, regeerden drie eeuwen. Een van hen, Koning Stefan I, wordt als de eerste koning van Hongarije gezien. Onder zijn gezag wordt het land, zowel politiek als religieus (katholiek) een sterk land. De omringende grondgebieden werden dus enorm door "Magyar" beïnvloed.

Door de inval van de Mongolen, in 1241, werd het land praktisch geheel verwoest. Drie eeuwen lang regeren er verschillende Europese vorstenhuizen over Hongarije. Gedurende deze eeuwen wordt de Turkse dreiging steeds groter. In 1526 wordt het Hongaarse leger door de Turken verslagen, waarna voor de Turken de trektocht richting Buda begint. In 1541 wordt Buda bezet.

Vanaf dat jaar is Buda de hoofdstad van Hongarije. Het is gebouwd op de resten van de vroegere "hoofdstad" Aquincum. Dit is een nederzetting uit de tijd dat de Romeinen nog over dit gebied heersten. Pas in 1686 werden de Turken, door samenbundeling van de Christelijke wereld, uit Buda verdreven. Hongarije werd een provincie van het grote Habsburgse rijk (nu Oostenrijk).

Vanaf dit moment zijn er grote ontwikkelingen aan de gang. De eerste fabrieken worden gebouwd en scholing van het volk wordt geïntroduceerd. De landbouw wordt gemoderniseerd en de spoorlijnen en stoomschepen worden geïntroduceerd. Ook werd de eerste permanente brug, over de Donau, gebouwd tussen de steden Buda en Pest.

In 1848 ontstond er een onafhankelijkheids



strijd die door de Habsburgers en de Russische Tsaar bloedig werd neergeslagen. Pas in 1867 kwam het tot een zogenaamde "Ausgleich", waardoor er een Oostenrijks-Hongaarse monarchie onstond, onder leiding van Franz-Josef I. Toch zou deze band nooit optimaal zijn. In de tussenliggende jaren was er teveel wraak en bloedvergieten geweest.

In 1872 werden de steden Obuda, Buda en Pest tot een hoofdstad bij elkaar gevoegd. De Donau scheidt Obuda en Buda van Pest. De gebouwen die nu de straten sieren zijn gebouwd in die tijd. Kenmerkend is, dat er veel versieringen, beelden in brons en Barokvormen te vinden zijn. Alles is overdadig versierd. Dit in schril contrast met de armoede waarin de mensen hedentendage leven. De Eerste Wereldoorlog kwam. Hongarije werd weer verwoest. Het volk verloor z'n vertrouwen in het Huis Habsburg. Hierdoor had de Russische revolutie veel invloed op de bevolking, wat tot gevolg had, dat in 1918 de monarchie werd afgeschaft. De Republiek van Hongarije was een feit.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog vonden er in Budapest zware gevechten plaats die de stad grotendeels verwoestten. In februari 1945 werd de stad door de Russen bevrijd. De Hongaarse Volksrepubliek werd in 1949 uitgeroepen. 1956 was het jaar van de studentenopstanden, wat resulteerde in een volksoptand tegen het regime. Kort daarna trokken Russische troepen Budapest binnen om de opstand neer te slaan. Janos Kadar werd secretaris-generaal van de communistische partij. Hij koos voor een liberale politiek, waardoor Hongarije zich wist te onderscheiden van andere Oost-Europese landen. Op 23 oktober 1989 werd de grote stap van communisme naar democratie gewaagd. De bevolking vindt dat ze de hele geschiedenis door genoeg heeft geleden en neemt dus nu zelf het heft in handen.

BESTUUR VROEGER TEN OPZICHTE VAN BESTUUR NU

Voor 23 oktober was het bestuur opgebouwd uit één partij, de Hongaarse Socialistische Arbeiderspartij. De Nationale Vergadering (het

parlement) bestaat uit 1 kamer, welke voor vijf jaar gekozen wordt en uit 352 leden bestaat. Er wordt gewerkt in 14 ministeries die onder supervisie staan van de ministerraad, welke door de Nationale Vergadering gekozen wordt. Om in de Nationale Vergadering te komen moet men lid zijn van de partij. Om voor leidende posities in aanmerking te komen, waar dan ook, is partijlidmaatschap niet vereist. Tijdens onze reis zijn ons daarover verschillende verhalen ter ore gekomen. Wat ons het meest daaruit opviel, was dat sommige mensen inderdaad carrière maakten zonder lid te zijn. Maar deze mensen volgden de partijdiscipline beter dan degenen die wel lid zijn van de partij. Ze dienen alleen als voorbeeld voor de bevolking om te laten zien dat je zonder partijlidmaatschap ook ver komt.

De meeste mensen die lid zijn, zijn dat niet uit overtuiging, maar uit noodzaak. Ze willen carrière maken. Nu zijn een heleboel mensen niet meer lid, het hoeft niet meer.

Het merendeel van de bevolking vindt alle veranderingen wel mooi, maar ze bestaan volgens hen alleen op papier. Vooral de armeren onder hen, zien het somber in. De echt zware tijden, om uit het economische dal te raken, beginnen nu. Ze zijn bang hun banen kwijt te raken, omdat de verborgen werkloosheid nu naar voren komt. De beter betaalden (het gemiddelde maandloon is 2000 forint, wat neer komt op ongeveer 800 gulden) zijn minder bang voor de veranderingen en staan er dan ook positief tegenover.

Van onze tolk hoorden we, dat de infrastructuur, het schoolsysteem en de importbeperkingen veranderd gaan worden. De export wordt gestimuleerd voor zover het mogelijk is.

Er is grote vraag naar Westerse valuta. Dit komt doordat luxe-goederen alleen in Tax-free winkels te verkrijgen zijn, waar in buitenlands geld betaald moet worden. De Hongaarse winkels hebben wel veel in voorraad, er is alleen geen groot assortiment waar je uit kan kiezen. Er is vooral geen fruit.

Voor westerlingen is alles zeer goedkoop. Restaurants waar je in Nederland in verband met de geschatte prijshoogte gauw voorbij loopt, zijn daar heel goed te betalen (maar niet voor de gewone Hongaarse burger).

Hopelijk gaat dit in de nabije toekomst veranderen en hoeven wij ons, als toeristen, geen zorgen meer te maken over waaraan we ons geld besteden. Daar hadden wij tijdens de laatste dag van ons verblijf, veel moeite mee. Ons geld wilde maar niet opraken, aangezien alles zo goedkoop is.

Verder zag het programma er ook zeer gevarieerd uit: er was een aantal lezingen, een trip naar Veszprém, een bezoekje aan een wijnboerderij, een Hongaarse dansavond en ook was er volop gelegenheid om naar bezienswaardigheden te gaan.

ZATERDAG 21 OKTOBER

Op zaterdag 21 oktober vertrokken we om 17.00 uur van station Leiden met de bus richting Budapest. Na een rit van 19 uur arriveerden we in ons hotel, genaamd "Belker", dat aan de rand van Budapest lag. Daar kregen we een lunch

en 's middags waren we vrij.

Velen zijn toen naar het centrum van Budapest gegaan en hebben wat gewandeld, de stad bekeken en genoten van de zonnige herfstdag. 's Avonds zijn de verschillende groepjes uit eten gegaan. Was het niet bij Hungaria, dan was het wel bij het vertrouwde McDonalds.

Op maandagochtend hebben we een lezing gevolgd op de Eötvös universiteit. De lezing werd gehouden door Dr. Laszlo Urbán en het ging over recente ontwikkelingen in democratie. Er werd ingegaan op de veranderingen in de Hongaarse politiek, de gevolgen daarvan voor de economie en de maatschappij. Hongarije wil graag lid worden van de EG, maar dat kan nog niet vanwege de zwakke Hongaarse economie. Er mochten na afloop van de lezing nog vragen gesteld worden en daar werd dan ook gebruik van gemaakt. Een belangrijke vraag was of in concreto aangegeven kon worden wat er zou veranderen in het maatschappelijk leven; hoe zou elk individu de gevolgen van de veranderingen waarnemen? Als antwoord hierop zei Urbán dat er voorlopig nog niet veel zal veranderen, maar dat over een tiental jaren iedereen zeker wat gaat merken.

Na de lezing hebben we geprobeerd de proclamatie van de Democratische Republiek bij te wonen, maar velen van ons kwamen te laat, omdat we hebben moeten lopen; massa's mensen gingen in overvolle trams naar de proclamatie.

's Middags was de geplande sightseeing afgelast, vanwege de drukte op de straten. In plaats daarvan zijn de verschillende groepen weer op eigen houtje de stad in getrokken. Ook 's avonds kon je je eigen gang gaan: wij zijn met zes personen naar de opera geweest, waar we een concert bijwoonden. Een schitterend gebouw is dat (met name het interieur). Tijdens het concert werd o.a. de negende symphonie van Beethoven gespeeld en dat klonk mooi. En dit alles voor slechts f1,20! Dit lijkt ons dus een goed gesubsidieerde culturele aangelegenheid.

DINSDAG 24 OKTOBER

Dinsdag 24 oktober hebben we 's ochtends een lezing in het prachtige parlamentsgebouw bijgewoond. De spreker was Dr. Mikós Pék en het onderwerp van deze ochtend was: "Recente ontwikkelingen in het informatiebeleid van de regering". Omdat de spreker Hongaars sprak, was er een tolk die alles in het Engels vertaalde. Er werd verteld dat de laatste tijd veel wetten uitgevaardigd zijn, ook die van persvrijheid. Wat mij opviel was dat de spreker veel metaforen gebruikte. Tot slot zei hij: "niet alles wat in de krant staat moet je geloven, omdat door de recent ingevoerde persvrijheid vaak niet exact de mening van de regering vertolkt wordt. Believe your own eyes!"

Na deze lezing volgde de lunch. Bij het Nationaal Cultureel Centrum ontmoetten we later vertegenwoordigers van verschillende vrijwillige belangenorganisaties.

's Avonds is een groep mensen naar de opera geweest. Daar werd Die Zaubersflöte van Mozart ten gehore gebracht. Zelf zijn we met 7

mensen naar "Maxim" geweest; dit is één van de nachtclubs in Budapest. We hebben er een gezellige avond gehad en na afloop zijn we in een van de vele Lada-taxi's gestapt, die ons naar het hotel bracht. Wat ons opviel, was dat bij "Maxim" de prijzen, naar Hongaarse begrippen, hoog lagen. Een Hongaar met een modaal inkomen, kost het 1/5 deel van zijn/haar maandsalaris om 1 avond in een nachtclub te vertoeven. Dat lag met de opera toch wel even anders.

WOENSDAG 25 OKTOBER

Woensdag zijn we met de bus naar Veszprém gegaan, waar we naar plaatselijke leiders van het Hongaars Democratisch Forum (HDF) luisterden. Het HDF is een van de 23 onafhankelijke groeperingen, die 15 maart hebben herdacht; dat is de dag van de Hongaarse revolutie van 1848, die gepaard ging met gewone, vredige demonstraties. Ze hebben een nieuwe versie gemaakt van de historische 12 punten van de democratie, waaronder bijvoorbeeld: 1. Een echte volksvertegenwoordiging en een meer-partijstelsel. Vrije en duidelijke verkiezingen.

2. Een constitutionele staat i.p.v. een politiestaat. Bewaking van de mensenrechten.

Het HDF verspreidt zo veel mogelijk informatie over het hele land en ze propageert deze 12 historische wensen. Door de sprekers werd ingegaan op toepassing van deze wensen en de mobilisatie van mensen om hen te steunen.

Wat o.a. op het verlanglijstje van één van de sprekers stond was een uitwisseling van studenten van de Universiteit der Chemie met studenten uit de rest van Europa. Hierop konden we geen reactie meer geven, daar er voor ons een lunch was verzorgd. Typisch Hongaars met veel vlees en als nagerecht opgerolde pannenkoekjes met een bepaalde vulling, warme chocoladesaus en slagroom erover.

Na de lunch gingen we met de bus naar Kövágórs, waar we een boerderij bezochten. Daar kregen we, onder het genot van een glas wijn, een lezing over het lokale bestuur aldaar. Kövágórs is een dorp dat tot een grotere gemeente behoort, maar ze wil weer zelfstandig worden en weer eigen voorzieningen hebben. Daarom zijn de inwoners met vereende krachten bezig om een theater en een kerkje te restaureren. Er heerst een enorme consensus in Kövágórs. Iedereen helpt mee. Ook is er een plan opgezet om 's zomers een vakantiecamp te houden, waar vakantiegangers leren handwerken en dansen.

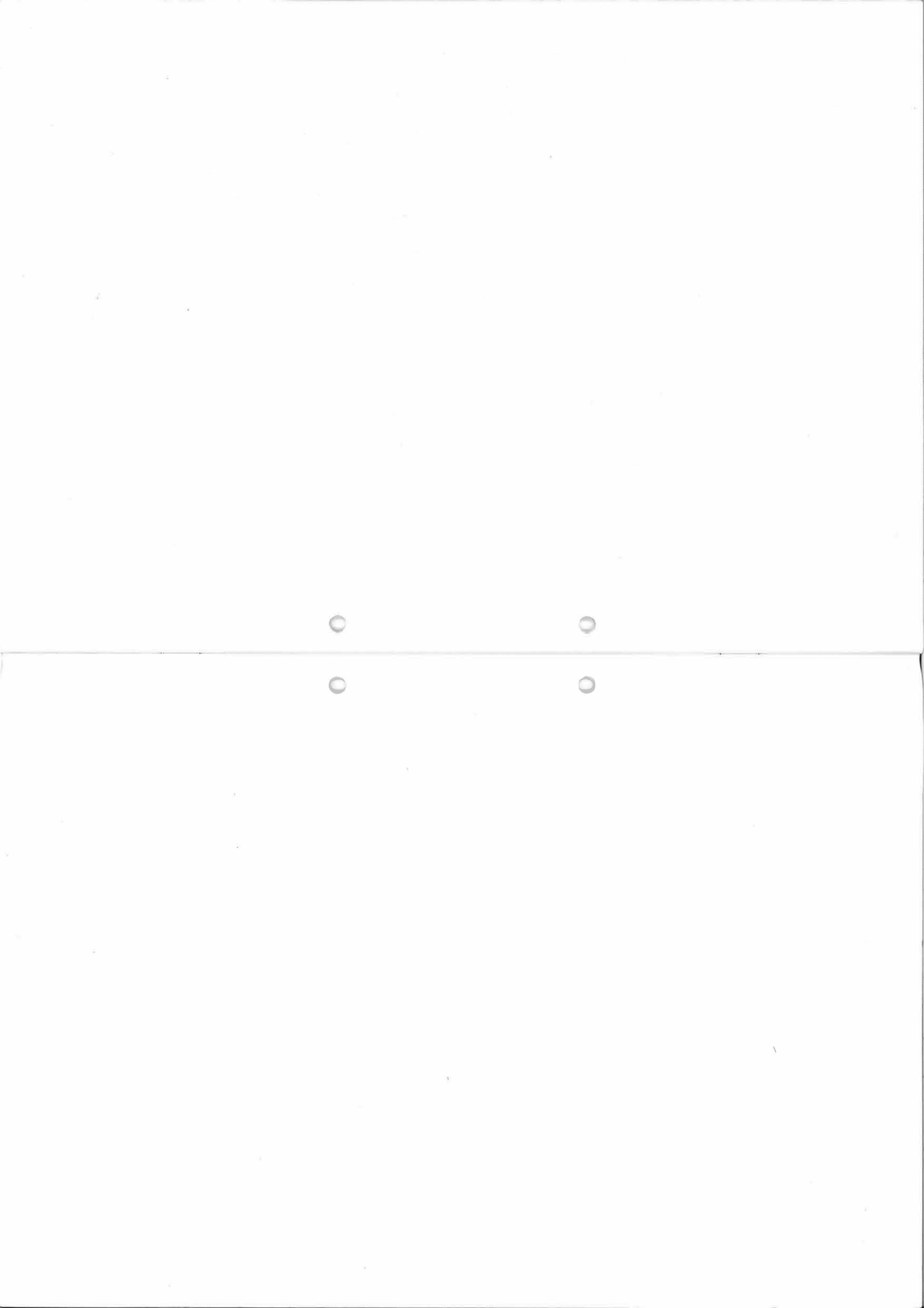
Na de lezing bezichtigden we een kerkje en een leuk verbouwd huis van een regisseur, waarna we in de bus stapten. Voor het diner kregen we sandwiches en palinka (een sterk-alcoholische volksdrank). Ook het diner was typisch Hongaars en om het compleet te maken, kwam tegen 21.30 uur een Hongaar in folklore met fluit met veel lawaai door een raam de eetzaal in. Na een stukje gefloten te hebben, wilde hij met het vrouwelijke deel van onze groep dansen en dat gebeurde dan ook. Daarna gingen we met de bus terug naar Budapest, waar we om 00.30 uur aan kwamen. Moe, maar voldaan!

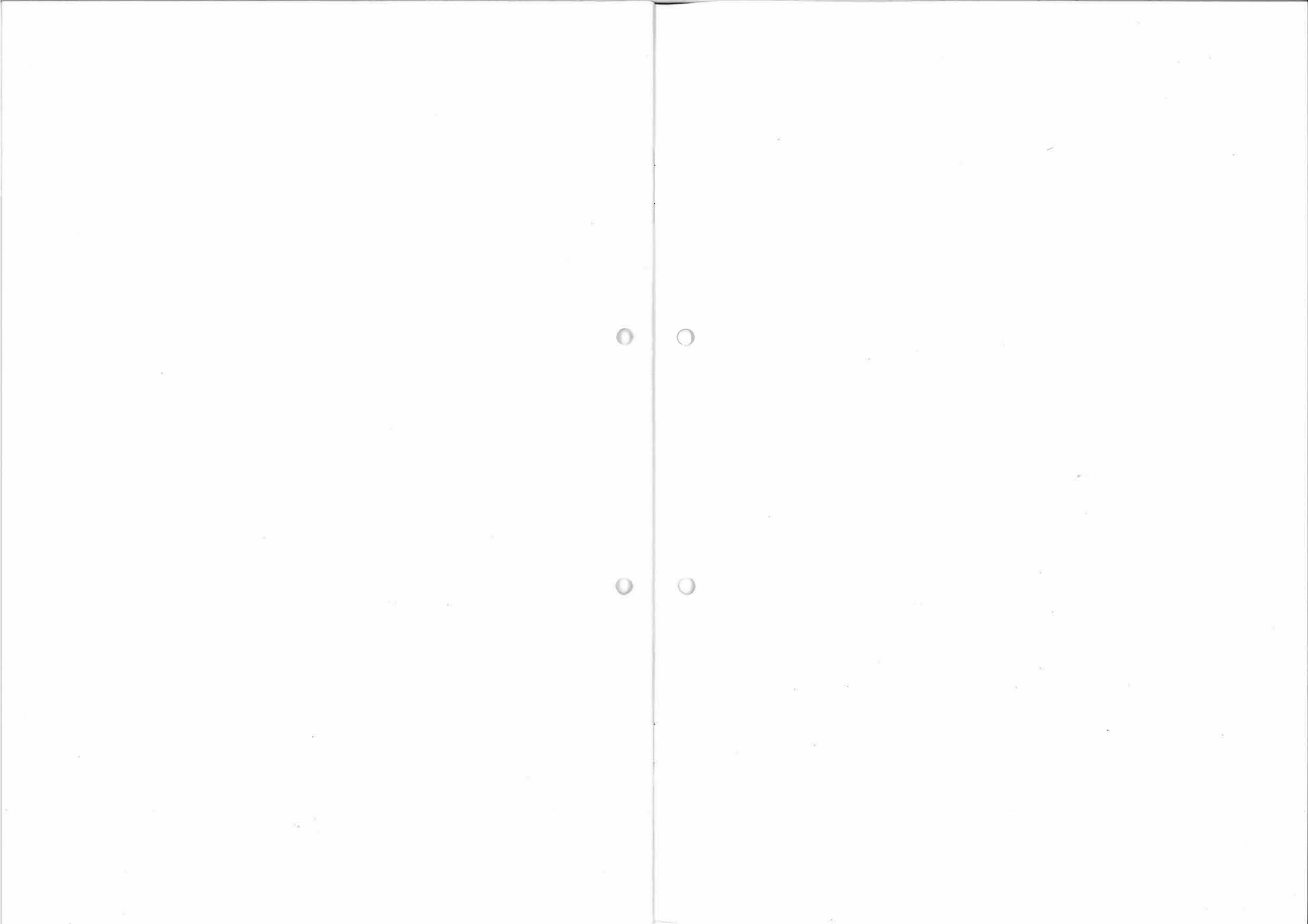
De volgende ochtend zijn sommigen nog even

het centrum in geweest, anderen sliepen of kletsten wat. Het was wachten op het vertrek richting Nederland. Om 14.00 uur was het dan zover. De laatste foto's werden gemaakt en toen waren we echt klaar voor vertrek.

We maakten nog een stop in Wenen, waar verschillende Amerikaanse studenten uit Bloomington een paar dagen zouden blijven. We vervolgden al slapend onze reis. Aan de Nederlandse grens hebben we geen controle gehad en dat was maar goed ook, gezien de hoeveelheid alcoholische dranken die we daar gekocht hadden. 's Zaterdagochtend waren we om 10.00 uur op het station.







EEN BEZOEK AAN
BOEKHANDEL **KOOYKER**
IS EEN STUDIE WAARD

- uitgebreide voorraad voorgeschreven en aanbevolen boeken voor alle faculteiten
- mogelijkheid tot kopen op rekening
- compleet pakket, inclusief buitenlandse titels, zo goedkoop mogelijk
- collectieve levering met korting

Openingstijden

Breestraat 93

Maandag van 13.00 - 18.00 uur
Dinsdag, woensdag en vrijdag van 09.00 - 18.00 uur
Donderdag van 09.00 - 21.00 uur
Zaterdag van 09.00 - 17.00 uur

Leidse Plein AZL

Maandag t/m vrijdag van 10.00 - 17.00 uur



KOOYKER
sinds 1863

Boekhandels:

Breestraat 93,
2311 CK Leiden.
Tel. 071 - 16 05 00.

Leidse Plein AZL,
Rijnsburgerweg 10,
2333 AA Leiden.
Tel. 071 - 16 05 15.